

THE WITCHER

(DE HEKSER)

De zwaluwentoren

Andrzej Sapkowski bij Boekerij:

De laatste wens
Het zwaard der voorzienigheid
Het bloed van de elfen
De jaren van verachting
De vuurdoop
De zwaluwentoren
De vrouwe van het meer
Het seizoen van stormen

ANDRZEJ SAPKOWSKI

THE WITCHER

(DE HEKSER)

De zwaluwentoren

Vertaald uit het Pools door Theo Veenhof

Het Bettelheim-citaat op p. 37 is uit het Engels vertaald door Titia Jelgersma.

Het Bijbelfragment op p. 179 is aangehaald naar de Statenvertaling (Jongbloed-editie).

Het Tolkien-citaat op p. 179 is uit het Engels vertaald door Max Schuchart.

Het Sade-citaat op p. 389 is uit het Frans vertaald door Gemma Pappot.

ISBN 978-90-4920-413-6

ISBN 978-94-023-2396-2 (e-book)

NUR 334

Oorspronkelijke titel: *Wieża Jaskółki*

Vertaling: Theo Veenhof

Omslagontwerp: Blake Rottinger, bewerkt door DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © Blake Rottinger

Zetwerk: Mat-Zet b.v., Huizen

© 1997 Andrzej Sapkowski

Published by arrangement with Literary Agency 'Agence de l'Est'

© 2016 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Zij kwamen naar Dun Dâre in een nacht zwart als het graf,
Dun Dâre waar, zo wisten zij, de heksster zich verborg,
Omsingelden het dorp, opdat zij niet kon vluchten,
Daar wilden zij haar grijpen in die nacht zwart als het graf.*

Hun arglist mocht niet baten,

*En 's anderdaags, nog voor de bleke zon herrees,
Lagen er dertig doden in van kou verstarde straten.*

*Ballade van de verschrikkelijke dingen die zich in de
saovinanacht hebben afgespeeld in Dun Dâre*

*'Ik kan je alles geven wat je wilt,' zei de waarzegster.
'Rijkdom, macht en een kroon, roem, een lang en
gelukkig leven. Kies maar.'*

*'Ik hoef geen rijkdom of roem, en macht of een kroon
wil ik ook niet,' antwoordde de heksster. 'Ik wil een
paard, zwart en zelfs door de nachtelijke wind niet in te
halen. Ik wil een zwaard dat blinkt en scherp is als een
straal maanlicht. Ik wil in een donkere nacht op mijn
zwarte paard door de wereld rijden, ik wil de machten
van het kwaad en de duisternis verslaan met mijn zwaard
dat blinkt als een straal maanlicht. Dat is wat ik wil.'*

*'Ik zal je een paard geven dat zwarter is dan de nacht
en sneller dan de nachtelijke wind,' beloofde de
waarzegster. 'En ik zal je een zwaard geven dat helderder
blinkt en scherper is dan een manestraal. Maar het is niet
weinig wat je verlangt, heksster, en daarom zul je me er
een hoge prijs voor moeten betalen.'*

'Warmmee moet ik dan betalen? Ik heb immers niets.'

'Met je bloed.'

Flourens Delannoy, Sagen en legenden

1

Zoals iedereen weet, beweegt de wereld zich – net als het leven – in een cirkel. Het is een wiel, op de velg waarvan acht magische punten zijn aangegeven ter aanduiding van een volledige jaarcyclus. Vier van deze punten, die op gelijke afstand van elkaar liggen, zijn Imbaelk of het uitbotten, Belleteyn of de bloei, Lammas of de rijping en Saovina of het afsterven. Op het wiel zijn ook de beide zonnewarden aangegeven: Midinvárne in de winter en Midaëte in de zomer. Verder zijn er nog de beide dag-en-nachteveningen, Beith in de lente en Velen in de herfst. Deze data verdelen het wiel in acht delen, en zo wordt volgens de elfenkalender ook het jaar ingedeeld.

Toen zij landden op de stranden bij de mondingen van de Jaroegea en de Pontar brachten de mensen hun eigen kalender mee, die gebaseerd was op de maan en het jaar verdeelde in twaalf maanden. Maar hoewel de mensen het jaar anders indeelden en de data anders telden, namen ze toch het wiel met de acht punten over van de elfen. De aan de elfenkalender ontleende Imbaelk en Lammas, Saovina en Belleteyn, de beide zonnewarden en de beide dag-en-nachteveningen werden ook voor de mensen belangrijke feestdagen. Ze vielen tussen de andere data op als een alleenstaande boom op een weide.

Want het zijn magische dagen.

Het was en is geen geheim dat de tovenaarsaura op de dagen en nachten van die acht data buitengewoon krachtig is. Niemand verwondert zich meer over de magische verschijnselen en de raadselachtige verschijningen die samenhangen met deze acht dagen, in het bijzonder met de dag-en-nachteveningen en de zonnewarden. Aan die verschijnselen was iedereen allang gewend, en ze zorgden zelden voor opwindning.

Maar dit jaar was het anders.

Dit jaar vierden de mensen de herfst-dag-en-nachtevening

naar gewoonte met een feestelijke dis in familiekring, waarbij zo veel mogelijk vruchten van de laatste oogst op tafel moesten liggen, desnoods van elke soort maar één exemplaar. Dat wilde de traditie. Nadat ze gegeten hadden en de godin Melitele bedankt hadden voor de oogst, gingen de mensen slapen. En toen werd het angstwekkend...

Vlak voor middernacht brak een verschrikkelijk noodweer los. De wind wakkerde aan tot een helse storm, die gepaard ging met het kreunen van de bijna tot aan de grond kromgebogen bomen, het kraken van dakspanten en het klapperen van vensterluiken. En boven dat alles uit was een spookachtig gehuil, geschreeuw en geweeklaag te horen. De aan de hemel voortjagende wolken namen fantastische vormen aan, met name die van galopperende paarden en eenhoorns. De storm duurde ruim een uur, en in de stilte die daarna ineens intrad, werd de lucht gevuld met het gezang en geklapwiek van honderden nachtzwaluwen. Volgens het volksgeloof verzamelen deze geheimzinnige vogels zich in zwermen om een demonische lijkzang aan te heffen voor een mens die op het punt staat de laatste adem uit te blazen. Deze keer was het koor van de nachtzwaluwen zo massaal dat het leek alsof de hele wereld op sterven lag.

De nachtzwaluwen zongen met wilde, klaaglijke stemmen hun dodenzang, in het duister, want de maan ging verscholen achter wolken. Toen begon de verschrikkelijke beann'shie te huilen, de aankondiger van een snelle en gewelddadige dood, en langs de donkere hemel stormden, onder een luid geklapper van kledingflarden en vaandels, de Wilde Jagers – een leger van spookgestalten met opvlammende ogen, gezeten op paardenskeletten. Het gebeurde om de paar jaar dat de Wilde Jagers hun tol eisten, maar in tientallen jaren was het niet zó erg geweest – alleen al in Novigrad telde men meer dan twintig spoorloos verdwenen mensen.

Toen de Jagers voorbij waren gegaloppeerd en het wolkendek brak, zagen de mensen de afnemende maan. Maar die nacht had de maan de kleur van bloed.

Het eenvoudige volk had een heleboel verklaringen voor de verschijnselen tijdens de dag-en-nachtevening, die sterk uit-

eenliepen al naargelang de lokale demonologie. Ook astrologen, druiden en tovenaars kwamen aanzetten met verklaringen, die echter voor het merendeel onjuist waren en lukraak in elkaar geflanst. Er waren weinig, verbazingwekkend weinig mensen die bij machte waren om deze verschijnselen in verband te brengen met feiten.

Op de Skellige-eilanden, bijvoorbeeld, zagen een paar uitzonderlijk bijgelovige lieden in de merkwaardige gebeurtenissen een aankondiging van Tedd Deireádh, het einde van de wereld, de geprofeteerde Ragh nar Roog, ofwel de eindstrijd tussen licht en duisternis. De zware stormvloed die in de nacht van de herfst-dag-en-nachtevening op de eilanden inbeukte, werd door de bijgelovigen gehouden voor de boeggolf van de afschrikwekkende Naglfar van Morhög, de drakenboot waarop het leger der spoken en demonen van Chaos vaart, waarvan de boorden zijn vervaardigd van de nagels van gestorvenen. Wie meer verlicht en beter op de hoogte was, bracht de woelingen van hemel en zee in verband met de persoon van de boze tovenares Yennefer – en met haar verschrikkelijke dood. Weer anderen, die nog beter ingelicht waren, zagen in de kolkende zee een teken dat er iemand op sterven lag in wiens of wier aderen het bloed vloeide van de koningen van Skellige en Cintra.

Overall op de wereld was die nacht van de herfst-dag-en-nachtevening een nacht van angstige dromen en waanzinvisioenen, een nacht waarin menigeen wakker schrok, benauwd en verstrikt in doorzwepte lakens. Niemand, hoe sterk, nuchter of dapper ook, bleven de nachtmerries bespaard. In Nilfgaard met zijn gouden torens werd keizer Emhyr var Emreis wakker met een kreet. In het noorden, in Lan Exeter, schoot koning Esterad Thyssen rechtop in bed, waarmee hij zijn gemalin, koningin Zuleyka, wekte. In Tretogor schrok de spion Dijkstra op en greep naar zijn stiletto, waardoor de gemalin van de minister van Financiën ontwaakte. Op kasteel Montecalvo werd de tovenares Filippa Eilhart wakker, maar zonder dat ze daarmee de gemalin van graaf de Noailles wekte. En daarnaast ontwaakten – meer of minder abrupt – de dwerg Yarpen Zigrin in Mahakam, de oude heks Vesemir in het bergslot Kaer Morhen, de bankemployé Fabio Sachs in de stad Gors Velen

en jarl Crach an Craite op het dek van de snek Ringhorn. De tovenares Fringilla Vigo werd wakker op kasteel Beauclair en priesteres Sigdrifa in de tempel van de godin Freyja op het eiland Hindarsfjall. Daniel Etcheverry, graaf van Garramone, ontwaakte in de belegerde vesting van Maribor. Zyvik, korporaal van het Grijsbruine Vaandel, werd wakker in fort Ban Gleán. De koopman Dominik Bombastus Houvenaghel in het stadje Claremont. En met hen vele, vele anderen.

Maar zoals gezegd waren slechts weinigen in staat al deze verschijningen en verschijnselen in verband te brengen met een concreet feit. En met een concrete persoon. Het toeval wilde dat drie van hen de nacht van de herfst-dag-en-nachtevening onder één dak doorbrachten. In de tempel van de godin Melitele in Ellander.

‘Nachtzwaluwen...’ kreunde de secretaris Jarre, starend in het donker waarin het tempelpark gehuld was. ‘Het zijn er duizenden, hele zwermen... Ze klagen om iemands dood... Om haar dood... Zij sterft...’

‘Klets niet!’ Triss Merigold draaide zich bruusk om, haar gebalde vuist geheven; even leek het alsof ze de jongen een stomp tegen zijn borst of een oorvijg wilde geven. ‘Je gelooft dat domme bijgeloof toch niet? Het is eind september, de vogels verzamelen zich voor hun vlucht naar het zuiden. Dat is gewoon de natuur.’

‘Zij sterft...’

‘Niemand sterft!’ riep de tovenares, wit van woede. ‘Niemand, begrepen? Dus hou op met je domme geklets!’

In de gang van de bibliotheek kwamen adepten binnendruppelen die wakker geworden waren van de nachtelijke opschudding. Hun gezichten waren bleek en ernstig.

‘Jarre.’ Triss was weer gekalmeerd; ze legde haar hand op de schouder van de jongen en kneep er even in. ‘Jij bent de enige man in de tempel. Jij bent het bij wie wij allemaal steun zoeken. Jij mag niet bang zijn, je mag niet in paniek raken. Beheers je. Stel ons niet teleur.’

Jarre haalde diep adem en probeerde het trillen van zijn handen en lippen te onderdrukken. ‘Het is geen angst...’ fluis-

terde hij, de blik van de tovenaars ontwijkend. 'Ik ben niet bang. Ik maak me zorgen. Om haar. Ik heb gedroomd dat...'

'Ik ook,' zei Triss met samengeknepen lippen. 'We hebben dezelfde droom gehad, jij, ik en Nenneke. Maar geen woord erover.'

'Het bloed op haar gezicht... Zo veel bloed...'

'Stil nou! Daar komt Nenneke.'

De hogepriesteres kwam naar hen toe. Haar gezicht stond moe. Op de onuitgesproken vraag van Triss antwoordde ze alleen door ontkennend haar hoofd te schudden. Toen ze zag dat Jarre iets wilde zeggen, was ze hem voor.

'Helaas, niets. De Wilde Jagers zijn over de tempel heen getrokken, bijna iedereen is wakker geworden, maar niemand heeft een visioen gehad. Zelfs niet zo'n onduidelijk visioen als wij. Ga slapen, jongen, je kunt niets doen en je hebt hier niets te zoeken. Meisjes, terug naar de slaapzaal graag.' Ze wreef met beide handen over haar gezicht en haar ogen. 'Ach... de dag-en-nachtevening! Afschuwelijke nacht... Ga jij ook slapen, Triss. We kunnen niets doen.'

'Deze onmacht drijft me tot waanzin.' De tovenaars balde haar vuisten. 'Bij de gedachte dat zij daar ergens lijdt, dat ze bloedt, dat ze... Verdomme, wist ik nou maar wat ik doen moest!'

Moeder Nenneke, hogepriesteres in de Tempel van Melitele, draaide zich om. 'Heb je het al met bidden geprobeerd?'

In het zuiden, ver voorbij de Amellbergen, in Ebbing, lag een streek die Pereplut heette, waar de rivieren de Velda, de Lethe en de Arete uitgestrekte moerasgebieden doorsneden. Daar, op een plek die in vogelvlucht achthonderd mijl van de stad Ellander en de Tempel van Melitele lag, schrok tegen de ochtend de oude kluizenaar Vysogota wakker uit een nachtmerrie. Toen hij wakker was, kon Vysogota zich niets meer herinneren van wat hij gedroomd had, maar een vreemde onrust belette hem opnieuw in te slapen.

Vysogota liep het paadje door het riet af. 'Koud, koud, koud, brr,' zei hij bij zichzelf. 'Koud, koud, brr.'

Alweer een lege val. Niet één muskusrat. Dit was wel een heel slechte vangst. Mopperend ontdeed Vysogota de val van modder en kroos en snifte met zijn koud geworden neus.

‘Ai ai ai, wat heb ik het koud,’ mompelde hij, terwijl hij naar de rand van het moeras liep. ‘En het is nog maar september! Nog maar vier dagen na de dag-en-nachtevening! Tjonge, zo’n kou eind september kan ik me van m’n leven niet heugen. En ik leef toch al behoorlijk lang!’

Ook de volgende val, de voorlaatste al, was leeg. Vysogota had niet eens meer fut om te vloeken.

Geen twijfel mogelijk, dacht hij, het klimaat wordt met het jaar kouder. En het lijkt erop dat de afkoeling steeds sneller gaat, als een lawine. Tja, dat hebben de elfen heel lang geleden al voorzien, maar wie neemt de profetieën van de elfen serieus?

Boven het hoofd van de oude man fladderden weer vleugels, en grijze, griezelig snelle kleine schimmen schoten voorbij. De mist boven het moeras vibreerde opnieuw van de wilde, hordende roep van de nachtzwaluwen, van hun razendsnelle vleugelslag. Vysogota lette er niet op. Hij was niet bijgelovig en in de moerassen wemelde het altijd van de nachtzwaluwen; vooral in de ochtendschemering vlogen ze in zulke dichte zwermen dat je bang werd dat ze tegen je hoofd op zouden botsen. Nou ja, zoveel als nu waren er anders nooit, en hun roep klonk misschien ook nooit zo akelig als nu... Hoe dan ook haalde de natuur de laatste tijd vreemde streken uit: bizarre verschijnselen, het ene nog raarder dan het andere, volgden elkaar steeds sneller op.

Hij trok net de laatste – lege – val uit het water toen hij een paard hoorde hinniken. De nachtzwaluwen zwegen op slag, als op commando.

In de Pereplut-moerassen waren droge, wat hoger gelegen ‘nollen’ te vinden waarop berken, elzen, kornoelje en sleedoorn groeiden. De meeste van die nollen waren aan alle kanten omringd door moeras, en onmogelijk te bereiken voor een paard en ruiters die niet heel vertrouwd waren met de paadjes. En toch kwam het hinniken – Vysogota hoorde het nogmaals – onmiskenbaar van zo’n nol.

Zijn nieuwsgierigheid won het van zijn voorzichtigheid.

Vysogota wist weinig van paarden en paardenrassen, maar een estheet was hij wel, en schoonheid herkende hij en wist hij op waarde te schatten. En de zwarte merrie met haar als antraciet glanzende huid die hij tegen de achtergrond van de berken zag staan, was mooi. Ze was de belichaming van schoonheid. Ze was zo mooi dat het onwerkelijk leek.

Maar ze was echt. En ze zat vast, reddeloos verstrikt met haar teugels en hoofdstel in de bloedrode, grillig gevormde takken van een kornoelje. Toen Vysogota naderbij kwam, spitste de merrie haar oren, stampte dat de aarde ervan beefde, schudde met haar sierlijke hoofd en probeerde zich om te draaien. En er was nog iets te zien. Iets wat maakte dat Vysogota's hart als een razende begon te bonken en een onzichtbare tang hem de strot dichtkneep.

Achter het paard, in een ondiepe kuil, lag een lijk.

Vysogota liet zijn zak vallen. En hij schaamde zich voor zijn eerste gedachte: rechtsomkeert maken en ervandoor gaan. Hij liep er dichter naartoe, omzichtig, want de zwarte merrie stampte, legde haar oren plat, ontblootte haar tanden en leek te wachten op de kans om hem te bijten of hem een trap te verkopen.

Het was het lijk van een halfwas knaap. Hij lag met zijn gezicht op de grond, één hand tegen het lichaam gedrukt, de andere uitgestrekt, klauwend in het zand. De jongen droeg een kort leren wambuis, een strakke leren broek en tot aan de knie reikende elfenlaarzen met gespen.

Vysogota boog zich over hem heen, en op dat moment kreunde het lijk luid. De zwarte merrie hinnikte onophoudelijk en roffelde met haar hoeven op de grond.

De kluizenaar knielde en draaide de gewonde voorzichtig om. Onwillekeurig wierp hij zijn hoofd naar achteren en liet fluitend zijn adem ontsnappen toen hij het afstotelijke masker van modder en geronnen bloed zag op de plaats waar de jongen een gezicht had gehad. Zorgvuldig verwijderde hij mos, blaadjes en zand van de met slijm en speeksel bedekte mond en probeerde hij de door het bloed tot een harde vlecht samengekleefde haren los te maken van zijn wang. De gewonde

liet een doffe kreun horen, spande zijn spieren en begon te trillen. Eindelijk lukte het Vysogota zijn haren los te maken.

‘Een meisje,’ zei hij hardop, niet in staat te geloven wat hij zag, vlak voor zijn neus. ‘Het is een meisje.’

Wanneer het op die dag iemand gelukt was om na het invallen van de duisternis naar de midden in het moeras verborgen hut met zijn ingezakte, met mos begroeide strodak te sluipen en door de kieren in de vensterluiken te gluren, had hij in het door vetkaarsen spaarzaam verlichte interieur een halfvolwassen meisje gezien met een omzwachteld hoofd, dat roerloos als een verstijfd lijk op een met dierenvellen bedekte brits lag. En hij had een oude man gezien met een grijze, puntige baard en lange, witte haren die vanaf de randen van een kaal schedeldak, dat één spiegelgladde huidvlakte vormde met zijn voorhoofd, omlaag vielen tot op zijn schouders en rug. Hij had gezien hoe de oude man nog een vetkaars aanstak, hoe hij een zandloper op de tafel zette, een ganzenveer puntte en zich over een stuk perkament boog dat op de tafel lag. Hoe hij nadacht en in gedachten iets voor zich uit mompelde, zonder zijn blik af te wenden van het meisje op de brits.

Maar dat was onmogelijk. Niemand kon dat zien. De hut van de kluzenaar Vysogota was goed verborgen, daar midden in de moerassen. Een eeuwig in mist en nevel gehulde, afgelegen plek waar niemand zich waagde.

‘Noteren wij het volgende.’ Vysogota doopte de pen in de inkt. ‘Er zijn drie uren verlopen sinds het begin van de behandeling. Diagnose: *vulnus incisivum*, een snijwond, met grote kracht toegebracht met een onbekend, scherp voorwerp, vermoedelijk met een krom snijvlak. Het betreft de linkerhelft van het gezicht; beginnend onder de oogkas loopt de wond over de wang tot in de omgeving van de kauwspier. Het diepst, en wel tot op het bot, is de wond in het eerste gedeelte, onder de oogkas. Geschat tijdsverloop tussen het toebrengen van de wonde en het begin van de behandeling: tien uur.’

De veer kraste op het perkament, maar dat krassen duurde maar een paar tellen, een paar regels lang. Vysogota vond niet

alles wat hij voor zich uit mompelde de moeite waard om op te schrijven.

‘Om terug te komen op de wondverzorging,’ vervolgde hij even later, terwijl hij naar het flakkerende en walmende vlammetje van de vetkaars keek, ‘noteren wij het volgende. Ik heb de randen van de wond niet weggesneden, maar mij ertoe beperkt enige niet-doorbloede huidgedeelten en uiteraard het geronnen bloed te verwijderen. Ik heb de wonde uitgewassen met een wilgenschorsextract. Ik heb verontreinigingen en *corpora aliena* verwijderd. Ik heb hechtingen aangebracht. Van hennep. Bij gebrek aan beter hechtmateriaal, zo dient opgemerkt. Ik heb een kompres van wolverlei op de wonde gelegd en het geheel omzwachteld met mousseline.’

Een muisje kwam naar het midden van de hut getrippeld. Vysogota gooide hem een stukje brood toe. Het meisje op de brits ademde onrustig en kreunde in haar slaap.

‘Acht uur na behandeling. Toestand van patiënte: onveranderd. Toestand van de arts... dat wil zeggen, van mij: verbeterd, want ik heb wat kunnen slapen. Ik kan verdergaan met mijn notities. Want het is zinvol om hieraan op deze plaats enige gegevens over mijn patiënte toe te voegen. Voor het nageslacht. Dit voor het geval enig nageslacht de weg naar deze moerassen weet te vinden voordat mijn hut is vermolmd en tot stof vergaan.’

Vysogota zuchtte diep, doopte de veer in en streek hem af aan de rand van de inktpot.

‘Betreffende patiënte,’ mompelde hij, ‘dient het volgende te worden opgemerkt. Leeftijd lijkt ongeveer zestien jaar, lang, slank maar geen mager postuur, geen tekenen van ondervoeding. Spierstelsel en lichaamsbouw zoals karakteristiek voor een jonge elfin, maar ze heeft geen kenmerken van een halfbloed, noch die van een kwart-elf. Een geringe hoeveelheid elfenbloed kan voorkomen zonder fysieke sporen na te laten.’

Pas nu leek het Vysogota op te vallen dat hij nog geen woord, niet één rune, had opgeschreven. Hij zette de pen op het perkament, maar de inkt was opgedroogd. Het stoorde de oude man niet.

‘Genoteerd dient tevens,’ ging hij verder, ‘dat het meisje geen kind heeft gebaard. En bovendien dat op het lichaam geen oude littekens aanwezig zijn, geen sporen die getuigen van zware arbeid, ongevallen of een riskante levenswijze. Ik zeg met nadruk: geen óude sporen. Recente sporen zijn er daarentegen te over. Het meisje is geslagen. Gegeseld, en zeker niet door een vaderlijke hand. Waarschijnlijk is zij ook geschopt met laarzen.

Ik heb op haar lichaam één hoogst merkwaardig kenmerk aangetroffen... Hm, laten wij dit opschrijven, uit wetenschappelijke overwegingen... In de liesstreek, vlak naast de schaamheuvel, heeft het meisje een tatoeage van een rode roos.’

Vysogota bestudeerde geconcentreerd het aangepunte uiteinde van de pen en doopte hem in de inkt. Deze keer vergat hij niet waarom hij het deed: hij begon het vel perkament snel te vullen met gelijkmatige regels schuinschrift. Hij schreef tot de inkt op de pen droog was.

‘Toen zij half bij bewustzijn was, heeft ze gesproken en geschreeuwd,’ vervolgde hij. ‘Haar accent en idioom zijn, afgezien van talrijke woorden en uitdrukkingen uit het obscene boevenjargon die haar taal zijn binnengeslopen, verwarrend en moeilijk thuis te brengen, maar ik waag het te veronderstellen dat zij eerder uit het noorden dan uit het zuiden afkomstig lijkt. Bepaalde woorden...’

Weer kraste de pen op het perkament, niet lang, veel te kort om alles op te schrijven wat hij daarvoor gezegd had. Waarop hij zijn monoloog weer voortzette, precies op de plaats waar hij deze had onderbroken.

‘Bepaalde woorden, namen en benamingen die het meisje in haar ijlkoorts gestameld heeft, zijn het waard om vastgelegd te worden. En vervolgens bestudeerd. Alles wijst erop dat een zeer, werkelijk zeer ongewoon iemand haar weg naar de hut van de oude Vysogota gevonden heeft...’ Hij zweeg even, luis-terde.

‘Als de hut van de oude Vysogota maar niet het einde van haar levensweg is,’ mompelde hij.

Vysogota boog zich over het perkament en zette zelfs de veer

erop, maar hij schreef niets, niet één rune. Hij gooide de pen op tafel. Hij snoof, mompelde geërgerd iets, snoof opnieuw. Hij keek naar de brits en luisterde naar de geluiden die daarvandaan kwamen.

‘Vastgesteld en genoteerd dient,’ zei hij met vermoeide stem, ‘dat zij er zeer slecht aan toe is. Al mijn bemoeienissen en maatregelen kunnen ontoereikend blijken, al mijn inspanningen tevergeefs. Mijn vrees is bewaarheid. De wond is geïnfecteerd. Het meisje heeft hoge koorts. Drie van de vier hoofdkenmerken van een acute ontsteking doen zich al voor. *Rubor, calor* en *tumor* laten zich met visuele waarneming en palpatie vaststellen. Overleeft zij de shock na de behandeling, dan zal ook het vierde optreden: *dolor*. Opgemerkt dient dat bijna een halve eeuw verstreken is sinds ik mij voor het laatst aan de medische praxis gewijd heb; ik voel dat de jaren vat hebben gekregen op mijn geheugen en mijn vaardigheden. Mijn bekwaamheid is gering, mijn mogelijkheden zijn nog geringer. Over middelen en medicijnen beschik ik vrijwel niet. Alle hoop is gevestigd op het afweermecanisme van het jonge lichaam...’

‘Twaalfde uur na de behandeling. Zoals te verwachten viel doet thans het vierde hoofdkenmerk van een infectie zich voor: *dolor*. Patiënte schreeuwt van pijn; koorts en krampen worden erger. Ik heb niets, niet één middel dat ik haar kan toedienen. Ik bezit een kleine hoeveelheid doornappelixer, maar het meisje is te zwak om de werking daarvan te overleven. Ik heb ook wat akoniet, maar akoniet zou haar onvermijdelijk het leven kosten.’

‘Vijftiende uur na de behandeling. Dageraad. Patiënte is bewusteloos. De koorts stijgt snel. Heftige krampen van de aangezichts- en nekspieren. Wanneer het tetanus is, betekent dat het einde voor het meisje. Alle hoop is erop gevestigd dat het slechts een samentrekking is van de aangezichts- of drielingzenuw. In dat geval zal het meisje verminkt blijven... maar in leven.’

Vysogota keek naar het perkament, waarop hij niet één woord, niet één rune zag.

‘Mits ze geen bloedvergiftiging heeft,’ mompelde hij.

‘Twintigste uur na de behandeling. De koorts stijgt. Rubor, calor, tumor en dolor bereiken, naar het mij voorkomt, de grens van het draaglijke. Dus noteer ik: Ik, Vysogota van Corvo, geloof niet in het bestaan van goden. Maar mochten zij toch bestaan, laten ze dan dit meisje beschermen. En laten ze mij vergeven wat ik gedaan heb... wanneer dat wat ik gedaan heb, het verkeerde blijkt te zijn.’

Vysogota legde de pen weg, wreef zich over zijn gezwollen en jeukende oogleden en drukte zijn vuisten tegen zijn slapen.

‘Ik heb haar een mixtuur van doornappel en akoniet gegeven,’ zei hij toonloos. ‘De komende uren zijn beslissend. Allesbeslissend.’

Hij sliep niet, maar zat een beetje te doezelen toen een luid kabaal, begeleid door gekreun, hem deed opschrikken. Het klonk eerder als kreunen van woede dan van pijn.

Buiten was het al licht; door de kieren in de vensterluiken drong wat licht binnen. De zandloper was allang doorgelopen – Vysogota was zoals gewoonlijk vergeten hem om te draaien. De vetkaars brandde nauwelijks nog, de robijnrode gloed van het haardvuur verlichtte flauwtjes de hoeken van de hut. De oude man stond op en schoof het geïmproviseerde kamerscherm opzij waarmee hij de brits had afgeschermd van de rest van de ruimte om de zieke meer rust te gunnen.

Het meisje was er al in geslaagd overeind te krabbelen van de vloer waarop ze gevallen was; ze zat op de rand van haar slaapplek en probeerde aan haar gezicht onder het verband te krabben.

Vysogota kuchte. ‘Ik heb je gevraagd niet op te staan. Daar ben je nog veel te zwak voor. Als je wat wilt, moet je me roepen. Ik ben altijd in de buurt.’

‘Dat wil ik juist niet, dat je in de buurt bent,’ zei ze zacht, bijna zonder haar mond te bewegen maar goed verstaanbaar. ‘Ik moet plassen.’

Toen hij terugkwam om de pot weg te brengen, lag ze op haar rug op de brits en wreef ze over het verband, dat met

stroken stof om haar voorhoofd en hals tegen haar wang was vastgemaakt. En toen hij een poosje later opnieuw naar haar toe liep, lag ze nog in dezelfde houding.

‘Vier dagen?’ vroeg ze met haar ogen op het plafond gevestigd.

‘Vijf. Sinds ons laatste gesprek is er bijna een dag verstreken. Je hebt de hele dag geslapen. Dat is goed. Je hebt slaap nodig.’

‘Ik voel me beter.’

‘Blij dat te horen. Kom, we halen het verband eraf. Ik zal je helpen rechtop te zitten. Hou mijn hand vast.’

De wond genas goed en droog, en ditmaal liet het verband zich bijna zonder pijnlijk lostrekken verwijderen. Het meisje betastte voorzichtig haar wang. Ze vertrok haar gezicht, maar Vysogota wist dat dat niet van pijn was. Elke keer weer overtuigde ze zich ervan hoe groot de verwonding was, en hoe ernstig. Tot haar ontzetting beseftte ze dat wat ze de vorige keer gevoeld had geen koortsdroom was geweest.

‘Heb je een spiegel?’

‘Nee,’ loog hij.

Ze keek hem aan, naar het leek voor het eerst volledig bij bewustzijn. ‘Dus zó erg is het?’ vroeg ze, en voorzichtig streek ze met haar vinger over de hechtingen.

‘Het is een omvangrijke verwonding,’ bracht hij hortend uit, boos op zichzelf omdat hij zich tegenover een snotneus verontschuldigde en rechtvaardigde. ‘Je gezicht is nog erg gezwollen. Over een paar dagen haal ik de hechtingen eruit, en tot dan zal ik wolverlei en wilgenschorsextract aanbrengen. Ik ga niet meer je hele hoofd verbinden. Het geneest goed. Echt goed.’

Ze gaf geen antwoord. Ze bewoog haar kaak en haar lippen, fronste en vertrok haar gezicht, probeerde wat de wond haar toestond en wat niet.

‘Ik heb duivenbouillon gemaakt. Eet je mee?’

‘Ja. Maar deze keer probeer ik zelf te eten. Het is vernederend om gevoerd te worden alsof je verlamd bent.’

Ze deed er lang over om haar kom leeg te eten. De houten lepel hanteerde ze voorzichtig en het kostte haar zo veel in-

spanning om hem naar haar mond te brengen dat het leek alsof hij twee pond woog. Maar het lukte haar zonder hulp van Vysogota, die haar belangstellend gadesloeg. Vysogota was nieuwsgierig. Hij brandde van nieuwsgierigheid. Hij wist dat met de genezing van het meisje de gesprekken zouden beginnen die misschien meer licht zouden werpen op dit geheimzinnige geval. Dat wist hij, en hij keek er vol ongeduld naar uit. Hij had te lang alleen gewoond in zijn kluizenaarsoord.

Het meisje was klaar met eten en liet zich terugvallen in haar kussens. Eén moment staarde ze strak naar het plafond, toen wendde ze haar hoofd af. De opvallend grote, groene ogen, stelde Vysogota voor de zoveelste maal vast, gaven haar gezicht een onschuldige, kinderlijke uitdrukking die op dit moment bizar in tegenspraak was met haar gruwelijk mismaakte gezicht. Vysogota kende dit soort schoonheid – het grootogige, eeuwige kind van wie de fysionomie instinctief sympathie oproept. Eeuwig een meisje, zelfs wanneer de twintigste of zelfs de dertigste verjaardag al ver in het verleden ligt. Ja, Vysogota kende dit soort schoonheid goed. Zijn tweede vrouw was zo geweest. Zijn dochter was zo geweest.

‘Ik moet hier weg,’ zei het meisje opeens. ‘En snel ook. Ze maken jacht op me. Maar dat weet je.’

‘Ik weet het,’ knikte hij. ‘Dat waren je eerste woorden, en anders dan het misschien leek, ijldde je toen niet. Of nee, het was een van de eerste dingen die je zei. Eerst vroeg je naar je paard en je zwaard. In die volgorde. Toen ik je verzekerd had dat ik zowel je paard als je zwaard onder mijn hoede had genomen, verdacht je me ervan dat ik een medeplichtige was van een zekere Bonhart en dat ik je niet wilde genezen maar dat ik eropuit was je te martelen door je valse hoop te geven. Toen ik je dat met enige moeite uit het hoofd had gepraat, heb je jezelf aan me voorgesteld. Je heet Falka, zei je, en je bedankte me dat ik je gered had.’

‘Dat is goed.’ Ze draaide haar hoofd naar de kussens, alsof ze hem niet aan wilde kijken. ‘Dat is goed, dat ik niet vergeten ben je te bedanken. Ik herinner het me vaag, als door een mist. Ik weet niet wat echt is en wat ik heb gedroomd. Ik was bang dat ik je niet bedankt had. Ik heet niet Falka.’

‘Ook dat heb ik gehoord, al was het bij toeval. Je hebt het gezegd toen je ijld.’

‘Ik ben gevlucht,’ zei ze zonder zich om te draaien. ‘Ik ben een vluchteling. Het is gevaarlijk om mij onderdak te bieden. Het is gevaarlijk om te weten hoe ik echt heet. Ik moet in het zadel klimmen en vluchten, voor ze me hier vinden...’

‘Daarnet,’ zei hij zacht, ‘kostte het je moeite om op de po te gaan zitten. Ik zie jou nog lang niet rechtop in het zadel zitten. Maar ik verzeker je dat je hier veilig bent. Hier vindt niemand jou.’

‘Ze vinden me wél. Ze volgen mijn spoor, kammen de omgeving uit...’

‘Rustig nou maar. Het regent elke dag, niemand vindt jouw spoor. Je bent hier in het huisje van een kluizenaar die de wereld de rug heeft toegekeerd, waardoor het de wereld niet zal meevallen om jou te vinden. Maar als je dat graag wilt, kan ik wel zoeken naar een manier om te zorgen dat je dierbaren of vrienden iets van je horen.’

‘Je weet niet eens wie ik ben...’

‘Jij bent een gewond meisje,’ viel hij haar in de rede. ‘Op de vlucht voor iemand die zich niet ontziet om meisjes te verwonden. Wil je dat ik het een of andere bericht overbreng?’

‘Er is niemand aan wie je een bericht kunt overbrengen,’ antwoordde ze, en Vysogota hoorde een verandering in haar stem. ‘Mijn vrienden leven niet meer. Ze zijn allemaal vermoord.’

Hij zweeg.

‘Ik ben de dood,’ vervolgde het meisje met een vreemde stem. ‘Iedereen die mijn pad kruist, sterft.’

‘Niet iedereen.’ Hij keek haar aandachtig aan. ‘Niet Bonhart, de man wiens naam je schreeuwde toen je lag te ijlen, de man voor wie je wilt vluchten. Dat hij jouw pad gekruist heeft, heeft alleen jou geschaad. Is hij het... die je gezicht heeft verwond?’

‘Nee.’ Ze perste haar lippen open om iets te onderdrukken – een kreun, of een vloek. ‘Mijn gezicht is verwond door Bosuil. Stefan Skellen. Maar Bonhart... Bonhart heeft me veel zwaarder verwond. Dieper. Heb ik ook daarover iets gezegd toen ik koorts had?’

‘Rustig maar. Je bent verzwakt. Je mag je niet opwinden.’

‘Ik heet Ciri.’

‘Ik maak een wolverleikompres voor je, Ciri.’

‘Wacht even... Geef me een spiegel.’

‘Ik zei toch dat ik...’

‘Alsjeblieft!’

Hij deed wat zij hem vroeg, want hij was tot de slotsom gekomen dat hij het niet langer mocht uitstellen. Hij bracht zelfs een vetkaars. Zodat ze beter kon zien wat er geworden was van haar gezicht.

‘Ja dus,’ zei ze met een andere, brekende stem. ‘Ja dus. Precies zoals ik dacht. Bijna zoals ik dacht...’

Hij liep weg en verschoof het geïmproviseerde kamerscherm zodat het tussen hem en het meisje in stond.

Ze probeerde zacht te snikken, zodat hij het niet hoorde. Zo zacht als ze kon.

De volgende dag haalde Vysogota de helft van de hechtingen eruit. Ciri betastte haar wang, siste als een slang en klaagde over een hevige oorpijn en overgevoeligheid van haar hals bij de kaak. Maar ze stond op, kleepte zich aan en ging naar buiten. Vysogota had er niets op tegen. Hij liep met haar mee. Hij hoefde haar niet te helpen of te ondersteunen. Het meisje was gezond en veel sterker dan je mocht verwachten.

Pas buiten wankelde ze, en ze moest zich vasthouden aan de deurpost.

‘Maar...’ Ze hapte ineens naar adem. ‘Wat is het koud! Het vriest, denk ik. Is het dan al winter? Hoelang heb ik hier gelegen? Een paar weken?’

‘Zes dagen. Het is de vijfde oktober. Maar het ziet ernaar uit dat het een heel koude oktobermaand wordt...’

‘De vijfde oktober?’ Ze fronste haar voorhoofd en siste van de pijn. ‘Dan is het... Twee weken...’

‘Wat? Wat twee weken?’

‘Maakt niet uit.’ Ze haalde haar schouders op. ‘Misschien haal ik iets door elkaar. Of misschien ook niet... Zeg, wat stinkt hier zo afgrijselijk?’

‘Vellen. Ik vang muskusratten, bevers, beverratten en vis-

otters, en ik looi de huiden. Zelfs een kluizenaar moet ergens van leven.'

'Waar is mijn paard?'

'In de stal.'

De zwarte merrie begroette hen beiden met een luid gehin-
nik toen ze de stal binnenkwamen, bijgevalen door een geit.
In het gemekker klonk grote ontevredenheid door over het feit
dat ze haar behuizing met een medebewoner moest delen. Ciri
sloeg haar armen om de hals van het paard, streelde haar,
streek met haar hand over de manen. De merrie snoof en krab-
de met een hoef in het stro.

'Waar is mijn zadel? En de sjabrak? En het hoofdstel?'

'Hier.'

Hij sprak haar niet tegen, maakte geen opmerkingen en
hield zijn mening voor zich. Hij zweeg, steunend op zijn stok.
Hij bewoog niet toen zij begon te hijgen terwijl ze het zadel
probeerde op te tillen, vertrok geen spier toen ze onder het
gewicht begon te wankelen en luid kreunend in elkaar zakte
op de met stro bedekte stalvloer. Hij deed geen stap naar vo-
ren, hielp haar niet overeind. Maar hij keek aandachtig toe.

'Nou ja,' bracht zij met opeengekleemde tanden uit. 'Dat is
duidelijk. Maar ik moet hier weg, verdomme, ik moet vluch-
ten. Dat moet!'

'Waarheen?' vroeg hij laconiek.

Ze wreef over haar gezicht, zittend naast het zadel op het
stro.

'Zo ver mogelijk.'

Hij knikte, alsof het antwoord hem tevredenstelde, alsof
het alles duidelijk maakte en geen ruimte liet voor giswerk.
Ciri kwam moeizaam overeind. Ze probeerde zelfs niet te buk-
ken en het zadel en het hoofdstel op te rapen. Ze vergewiste
zich er alleen van dat de merrie hooi had, en haver in haar
voerzak, en begon de rug en de flanken van het paard af te
wrijven met een handvol stro. Vysogota wachtte zwijgend tot
ze klaar was. Het meisje leunde tegen een van de palen waarop
het dak rustte en werd krijtwit. Zwijgend reikte hij haar zijn
stok aan.

'Het is niks. Alleen...'

‘Alleen ben je ineens draaierig, omdat je ziek bent en zo zwak als een pasgeboren kind. Kom, we gaan terug. Je moet liggen.’

Bij zonsondergang, nadat ze verscheidene uren aan één stuk geslapen had, ging Ciri weer naar buiten. Toen Vysogota terugkwam van de rivier, trof hij haar aan bij de doornhaag.

‘Ga niet te ver van de hut vandaan,’ zei hij vermanend. ‘Ten eerste ben je nog te zwak...’

‘Ik voel me al beter...’

‘... en ten tweede is het gevaarlijk. Om ons heen liggen uitgestrekte moerassen en eindeloze rietvelden. Je kent de weg niet, je kunt verdwalen en verdrinken.’

‘Maar jij’ – ze wees naar de zak op zijn rug – ‘kent de weg natuurlijk wel. Toch ga je niet ver weg, wat betekent dat het moeras nou ook weer niet zo heel groot is. Je looit huiden om in je levensonderhoud te voorzien. Dat is duidelijk. Kelpie, mijn merrie, heeft haver, maar ik zie hier nergens graanvelden. We hebben kip met grutten gegeten. En brood. Echt, gerezen brood, geen platte koek. Dat brood heb je niet in een van je vallen gevonden. Dus is hier ergens in de buurt een dorp.’

‘Een feilloze gevolgtrekking,’ beaamde hij rustig. ‘Inderdaad, ik sla proviand in in het dichtstbijzijnde dorp. Dichtstbijzijnde, en dat is heel wat anders dan “dichtbij”. Het ligt aan de rand van het moeras. Het moeras grenst aan een rivier. Ik ruil de huiden tegen levensmiddelen die men mij per boot brengt. Brood, grutten, meel, zout, kaas, soms een konijn of een kip. En soms brengen ze nieuws mee.’

Ze vroeg niets, dus ging hij verder.

‘Er zijn tweemaal ruiters in het dorp geweest. De eerste keer waarschuwden ze de boeren dat ze jou niet mochten verstoppen; ze dreigden met vuur en zwaard als je in het dorp zou worden aangetroffen. De tweede keer loofden ze een beloning uit voor degene die jouw lijk vond. Je achtervolgers zijn ervan overtuigd dat je dood bent en ergens in het bos ligt, in een of ander ravijn of dal.’

‘En ze zullen niet rusten,’ mompelde ze, ‘voordat ze mijn